

ВИСНОВОК
ПРО НАУКОВУ НОВИЗНУ, ТЕОРЕТИЧНЕ ТА ПРАКТИЧНЕ
ЗНАЧЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДИСЕРТАЦІЇ

ВАН Цянь

«Орієнтація підготовки кваліфікованих спортсменів у веслуванні на байдарках і каное з урахуванням комплексного прояву рухових якостей та енергозабезпечення» на здобуття ступеня доктора філософії
з галузі знань 01 Освіта / Педагогіка
за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт

У відповідності до пп. 25–26 Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 (із змінами), на розширеному засіданні кафедри водних видів спорту Національного університету фізичного виховання і спорту України 16 жовтня 2025 року ВАН Цянь було проведено публічну презентацію наукових результатів дисертації на тему: «Орієнтація підготовки кваліфікованих спортсменів у веслуванні на байдарках і каное з урахуванням комплексного прояву рухових якостей та енергозабезпечення» та її обговорення (науковий керівник – доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор Андрій ДЯЧЕНКО).

За результатами проведення публічної презентації та обговорення дисертації на засіданні кафедри водних видів спорту було прийнято рішення надати здобувачці ВАН Цянь позитивний висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації.

ВИСНОВОК

Актуальність теми дисертації. Сучасний розвиток веслування на байдарках і каное, його зростаюча популярність та високий рівень міжнародної конкуренції зумовлюють необхідність наукового пошуку шляхів удосконалення управління тренувальними й змагальними навантаженнями вже на ранніх етапах спортивного вдосконалення. Одним із актуальних напрямів оптимізації тренувального процесу є формування функціональних резервів, що забезпечують ефективне підвищення рівня спеціальної технічної та фізичної підготовленості веслувальників.

Попри наявні досягнення у цьому напрямі, науково-методичні засади їх реалізації залишаються недостатньо обґрунтованими та впровадженими в практику підготовки спортсменів. Особливо це стосується етапу підготовки до вищих досягнень – періоду багаторічного тренування, який характеризується складними соціальними, біологічними та методичними перехідними процесами, що істотно впливають на якісні параметри подальшої спортивної

кар'єри. У цей період особливого значення набувають структурні компоненти управління тренувальним процесом, які визначають провідні функції юнацького спорту, зокрема якісні та кількісні характеристики відбору й спортивної орієнтації.

Урахування всього комплексу вимог до системи відбору та спортивної орієнтації потребує системного підходу, у межах якого взаємопов'язаними компонентами виступають специфічні характеристики підготовки та підготовленості, що узгоджуються із закономірностями формування адаптаційних тренувальних ефектів.

Проблематика сучасних наукових досліджень полягає у недостатній розробленості програм цільової спрямованості, орієнтованих на розвиток функціональних можливостей веслувальників з урахуванням специфіки спортивної орієнтації на етапі підготовки до вищих досягнень. Це зумовлює необхідність формування ефективної системи управління тренувальним процесом, зокрема створення адаптованих програм підготовки, побудованих на закономірностях розвитку спеціальної працездатності, енергетичного та функціонального забезпечення діяльності спортсменів з урахуванням їхніх індивідуальних шляхів спортивного вдосконалення.

Представлена до розгляду дисертаційна робота ВАН Цянь присвячена теоретичному та практичному вирішенню зазначених проблем у системі підготовки веслувальників на байдарках і каное.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційну роботу виконано відповідно до Плану науково-дослідної роботи Національного університету фізичного виховання і спорту України на 2021–2025 рр. за темою 2.4 «Сучасні технології управління тренувальними та змагальними навантаженнями у підготовці кваліфікованих спортсменів у водних видах спорту» (№ державної реєстрації 0121U108251). Внесок здобувача, як співвиконавця теми, полягав у розробці програми функціональної підготовки юних кваліфікованих веслувальників на каное.

Наукова новизна одержаних наукових результатів полягає в тому, що:

➤ *вперше* узагальнено класичні і сучасні дані про орієнтацію спортивної підготовки в якості цілісного і системного компонента управління тренувальними і змагальними навантаженнями веслувальників на етапі підготовки до вищих досягнень. Спортивна орієнтація ґрунтується на систематизації показників спеціальної рухової діяльності, реакції кардіореспіраторної системи, аеробного і анаеробного енергозабезпечення, визначенні узагальнених і індивідуальних шляхів спортивного вдосконалення;

– *вперше* на засадах спортивної орієнтації обґрунтовано і експериментально перевірено модель підготовки веслувальників на каное на етапі підготовки до вищих досягнень. Вона ґрунтується на результатах відбору і визначає шляхи спортивного вдосконалення з урахуванням наявного рухового

і функціонального потенціалів і типологічних (індивідуальних) особливостей функціонального забезпечення спеціальної працездатності спортсменів на дистанціях 500 м і 1000 м;

– *вперше* визначені кількісні і якісні характеристики реакції кардіореспіраторної системи і енергозабезпечення, які формують напрями спортивного вдосконалення і функціональну спрямованість спортивної орієнтації веслувальників на етапі підготовки до вищих досягнень;

– *вперше* розроблено програму спеціальної підготовки, спрямовану на розвиток рухових якостей і функціональних можливостей веслувальників з урахуванням типологічних відмінностей реакції кардіореспіраторної системи і енергетичного забезпечення спеціальної працездатності веслувальників на дистанціях 500 м і 1000 м.

Дані, які підтверджують узагальнені чинники розвитку функціональних можливостей спортсменів 17–18 років на етапі підготовки до вищих досягнень:

1) адаптаційні стимули «навантаження» і «відновлення» формують цілісні структури тренувального процесу на рівні оперативного, поточного і етапного управління. Умовою їх реалізації є втома і закінчений цикл відновлювальних процесів;

2) функціональна структура «доза – ефект» впливу навантаження визначена трьома складовими адаптаційного процесу, а саме готовністю до тренувального заняття (змагальної діяльності); досягненням глибини втоми, ступінь якої розглянуто в якості стимулу до адаптаційних перетворень; відновленням (надвідновлення) після тренувальної (змагальної) діяльності;

3) запобігання фізіологічному перенапруженню навантаження тренувальної (змагальної) діяльності, відновлення життєво важливих функцій організму і розгортання відновлювальних (адаптаційних) процесів відповідно до стадій відновлювальних процесів.

Необхідність системного управління тренувальними і змагальними навантаженнями вимагає системного вдосконалення за допомогою взаємопов'язаних його компонентів, а саме контроль, відбір і спортивна орієнтація, моделювання і прогнозування, планування і програмування тренувального процесу.

Науково-методичні принципи багаторічної підготовки ґрунтуються на основі врахування наявного функціонального потенціалу юних спортсменів, зокрема в циклічних видах спорту з проявами витривалості. Підтверджено, що етап безпосередньої підготовки до вищих досягнень є структурним компонентом багаторічної підготовки, який визначає ефективність переходу від юнацького спорту до тривалої професійної кар'єри спортсменів в будь-якому виді спорту.

Набули подальшого розвитку відомості про значущість структури «відбір і спортивна орієнтація» в якості цілісного компонента управління

тренувальними і змагальними навантаженнями. Показано, що ефективність етапу підготовки до вищих досягнень ґрунтується на системній організації управління тренувальним процесом, де ключовим елементом є відбір і орієнтація спортивної підготовки. Значущість відбору підкреслено за умови врахування його реалізаційного компонента – спортивної орієнтації.

Необхідність формування спеціалізованої функціональної спрямованості тренувального процесу на етапі підготовки до вищих змагань вимагають вдосконалення за рахунок індивідуалізації тренувального процесу. Підтверджено, що врахування сенситивних періодів розвитку потужності аеробного і анаеробного енергозабезпечення сприяє формуванню індивідуального функціонального потенціалу спеціальної працездатності спортсменів відповідно до структури спеціальної підготовленості і вимог обраної спеціалізації. Показані нові можливості реалізації генетично обумовлених проявів потужності енергозабезпечення відповідно до результатів відбору і спортивної орієнтації юних кваліфікованих веслувальників на каное. Доповнено відомості щодо побудови тренувального процесу спортсменів високого класу на етапі підготовки до вищих досягнень за рахунок побудови спеціальної програми тренувальних навантажень, наближених до якісних і кількісних характеристик індивідуальної структури функціонального забезпечення веслувальників високої кваліфікації. В роботі показані нові можливості вдосконалення управління тренувальними і змагальними навантаженнями на основі інтеграції сучасних технологій спортивної підготовки, які ґрунтуються на сучасних принципах програмування тренувального процесу з врахуванням закономірностей біологічної адаптації спортсменів віком 17–18 років.

Практичне значення роботи. Отримані результати розкривають нові можливості вдосконалення тренувального процесу у веслуванні на байдарках і каное на етапі підготовки до вищих досягнень. Обґрунтовано науково-методичний підхід до формування спортивної орієнтації в якості системного компонента управління тренувальними та змагальними навантаженнями і засоби його практичного впровадження в структуру підготовки юних кваліфікованих веслувальників на каное 17–18 років.

Теоретичне обґрунтування, розробка та експериментальна перевірка моделі спортивної орієнтації дозволили сформулювати методичні основи вдосконалення тренувального процесу юних кваліфікованих веслувальників на байдарках і каное. Це дозволило підійти до оптимізації практичних аспектів реалізації структури взаємопов'язаних компонентів «відбір і спортивна орієнтація», які розглянуті як провідні функції управління тренувальними і змагальними навантаженнями на етапі підготовки до вищих досягнень. Спортивну орієнтацію досліджено в якості самостійного компонента, який

ґрунтується на результатах спортивного відбору і є його логічним продовженням.

Визначено особливості функціонального забезпечення спеціальної працездатності. У процесі дослідження однорідної групи веслувальників виявили відмінності домінування функцій енергозабезпечення, що дозволило сформувати групи спортсменів, які мали відмінності проявів потужності аеробного, анаеробного і збалансованого аеробно-анаеробного енергозабезпечення.

Закономірності, виявлені при дослідженні спортивної орієнтації, сформували певні принципи побудови тренувального процесу на основі наявного рухового потенціалу і типологічних особливостей енергозабезпечення веслувальників. Реалізаційний характер тренувального процесу орієнтовано не тільки на вибір змагальної дистанції, а й на формування індивідуальної структури функціонального забезпечення спеціальної працездатності у тісному зв'язку зі структурою певної змагальної діяльності 500 м і 1000 м веслувальників на каное.

Результати наукових досліджень впроваджено в роботу експериментального дослідницького центру спортсменів Провідної лабораторії моніторингу спортивної підготовки у водних видах спорту під патронатом адміністрації спорту Китаю (Key lab of aquatic training monitoring and intervention of general administration of sport of China) провінції Дзяньши, м. Наньчан (акт впровадження від 12.09.2023 р., додаток В).

Представлені в роботі матеріали і висновки використані при викладанні курсу дисципліни «Теорія і методика тренерської діяльності в обраному виді спорту» у закладах вищої освіти спортивного профілю, що підтверджено відповідним актом впровадження у навчальний процес кафедри водних видів спорту НУФВСУ (акт впровадження від 12.09.2023 р., додаток Г).

Представлені в роботі матеріали використані в системі підвищення кваліфікації спортивних працівників, що підтверджено відповідним актом впровадження, у навчальний процес Центру підвищення кваліфікації та перепідготовки НУФВСУ (акт впровадження від 15.09.2023 р., додаток Д).

Теоретичне значення отриманих результатів. Отримані в процесі дослідження результати дали змогу систематизувати значний масив наукової та науково-методичної інформації, а також розширити сучасні уявлення про особливості підготовки, змагальної діяльності та побудови тренувального процесу веслувальників на байдарках і каное на етапі підготовки до вищих досягнень. Зокрема, уточнено підходи до контролю, відбору і спортивної орієнтації, розробки та реалізації програм спеціальної функціональної підготовки, спрямованих на підвищення ефективності розвитку спеціальної працездатності й адаптаційних можливостей організму веслувальників.

Системний і синергічний підходи, представлені в дисертаційній роботі, можуть слугувати методологічною основою для подальшої розробки теоретичних і прикладних аспектів проблематики функціонального забезпечення підготовки веслувальників. Отримані положення та результати можуть бути використані в освітньому процесі та науково-дослідній діяльності закладів вищої освіти фізкультурного профілю, а також у практичній роботі тренерів юнацьких збірних команд України та Китаю з веслування на байдарках і каное.

Ступінь обґрунтованості і достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Наукові положення, висновки та практичні рекомендації, що висвітлені в дисертаційній роботі, повною мірою відповідають меті і завданням та обґрунтовані наведеними даними згідно з результатами дослідження. Розв'язання поставлених у роботі завдань супроводжується використанням комплексу взаємозв'язаних сучасних валідних методів дослідження.

Отримані результати дослідження базуються на інформативних методах та фактичному матеріалі, що цілком забезпечує належну достовірність і обґрунтованість основних наукових положень дисертаційної роботи та сформульованих у ній висновків. Ступінь вірогідності отриманих кількісних даних забезпечений значним обсягом дослідження, тривалістю дослідження, кількістю випробовуваних, отриманими цифровими даними, використанням у роботі сучасних методів дослідження та застосуванням адекватних методів математичного опрацювання матеріалів.

Повнота викладення матеріалів дисертації в опублікованих працях. Основні наукові положення дисертації опубліковано в наукових журналах та представлено в тезах на науково-практичних конференціях різного рівня. В опублікованих наукових працях зі співавторами та без дисертант самостійно виконав експериментальну частину дослідження та проаналізував отримані результати.

Наукові результати дисертації висвітлені в 7 наукових публікаціях: 4 статті у наукових виданнях з переліку наукових фахових видань України; 3 публікації апробаційного характеру.

Апробація результатів дисертації. Основні положення дисертаційної роботи представлені на XVI–XVII Міжнародних конференціях молодих вчених «Молодь та олімпійський рух» (м. Київ, 2023–2024 рр.); на VI Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми фізичного виховання, спорту, фізичної реабілітації та туризму у сучасних умовах життя» (м. Запоріжжя, 18–19 квітня 2024 р.).

Конкретний особистий внесок дисертанта в одержанні наукових результатів, що виносяться на захист. Мету та завдання дослідження було сформульовано автором спільно з науковим керівником. Здобувач самостійно

здійснив аналіз науково-методичної літератури, сучасних публікацій у мережі Інтернет та узагальнив передовий тренерський досвід у підготовці веслувальників на байдарках і каное.

Автором самостійно обґрунтовано підхід до формування структури спортивної орієнтації, зокрема програми спеціальної функціональної підготовки веслувальників на етапі підготовки до вищих досягнень, розроблено зміст та структуру контролю функціональної підготовленості спортсменів.

Усі розділи власних досліджень, аналіз отриманих результатів та висновки дисертаційної роботи виконано здобувачем самостійно. Сформульовані висновки повністю відповідають поставленим меті та завданням дослідження.

Дисертантом підготовлено матеріали для наукових публікацій і впровадження отриманих наукових результатів у практику тренувального процесу веслувальників на байдарках і каное.

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертацію викладено грамотною українською мовою. Структура дисертації та стиль її подання відповідають вимогам МОН України. Побудова – логічна. Адекватно використано наукові терміни. Цифровий матеріал структуровано в таблицях та рисунках, що полегшує сприйняття змісту матеріалу, представленого в розділах.

Відповідність змісту дисертації спеціальності, за якою вона подається до захисту. Дисертаційна робота ВАН Цянь «Орієнтація підготовки кваліфікованих спортсменів у веслуванні на байдарках і каное з урахуванням комплексного прояву рухових якостей та енергозабезпечення» є завершеним науковим дослідженням і за змістом повністю відповідає спеціальності 017 Фізична культура і спорт.

Рекомендація дисертації до захисту. Розглянувши дисертацію ВАН Цянь на тему «Орієнтація підготовки кваліфікованих спортсменів у веслуванні на байдарках і каное з урахуванням комплексного прояву рухових якостей та енергозабезпечення» та наукові публікації за темою дисертації, визначивши особистий внесок у всіх зарахованих за темою дисертації наукових публікаціях, опублікованих зі співавторами, а також за результатами публічної презентації здобувачем наукових результатів дисертації та її обговорення, вважаємо, що робота є актуальною, виконана здобувачем ступеня доктора філософії особисто, являє собою повністю завершену наукову працю, під час підготовки якої застосовувалися сучасні методи досліджень, має наукову новизну, практичне значення, містить нові науково обґрунтовані результати проведених здобувачем досліджень, нове розв'язання актуального наукового завдання щодо основних підходів та закономірностей формування спортивної орієнтації, розробки структури і змісту етапу підготовки до вищих досягнень веслувальників на байдарках і каное, адекватна поставленій меті та містить висновки, які відповідають завданням. Було проведено метрологічну експертизу

дисертаційного дослідження. У роботі відсутні порушення академічної доброчесності. Дисертаційна робота повністю відповідає вимогам, передбаченим пп. 6–7 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (із змінами), що висуваються до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії, та рекомендується до захисту з метою присудження здобувачці ВАН Цянь ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта / Педагогіка за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт.

Комісія рекомендує вчентій раді НУФВСУ утворити разову спеціалізовану вчену раду для розгляду та проведення разового захисту дисертації ВАН Цянь з метою присудження їй ступеня доктора філософії у такому складі:

голова спеціалізованої вченої ради: Оксана ШИНКАРУК, доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор, проректор з навчально-методичної роботи Національного університету фізичного виховання і спорту України;

рецензент: Ольга РУСАНОВА, доктор наук з фізичного виховання і спорту, доцент, доцент кафедри водних видів спорту Національного університету фізичного виховання і спорту України;

рецензент: Олена ЯКОВЕНКО, кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент, завідувач кафедри кіберспорту та інформаційних технологій Національного університету фізичного виховання і спорту України;

опонент: Валерія ТИЩЕНКО, доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор, професор кафедри теорії та методики фізичної культури і спорту Запорізького національного університету;

опонент: Вікторія БОГУСЛАВСЬКА, доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор, професор кафедри теорії та методики спорту Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.

Висновок підготувала комісія у складі:

Д.фіз.вих., професор

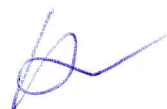
Оксана ШИНКАРУК

Д.фіз.вих., доцент

Ольга РУСАНОВА

К.фіз.вих., доцент

Олена ЯКОВЕНКО

Голова засідання,

Д.фіз.вих., професор

Юрій ШКРЕБТІЙ

Підписи Шинкарук О., Русанової О., Яковенко О., Шкребтія Ю. засвідчую

Шинкарук О. В.
24.10.2025